

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ADVERTENTIES

15 cents de regel
behalve 35 cents zegel

DICKE VERON GULD VETATP
HORATIUS.

(Verschijnende driemaal in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaterdag.)

ADVERTENTIE

15 cents de regel
behalve 35 cents zegel

Wij hebben in ons vorig nummer gezegd, dat het konversie-ontwerp in de tweede kamer waarschijnlijk zal worden aangenomen. Wij zijn gewoon alle ontwerpen te zien wet worden, welke de publieke opinie afkeurt, omdat zij of de algemeene zaak schadelijk, of althans minder voordeelig zijn.

Maar wij merkten toen daarbij aan, dat de minister van finantiën een' zwaren strijd zal moeten kampen, als het ontwerp in openbare beraadslaging zal worden gebragt.

Het ligt in den aard der zaak, dat de grondwets-herziening andermaal, en nu meer dan ooit ernstig zal worden ter sprake gebragt. De minister wil die niet. En zeer natuurlijk. De heer VAN HALL zou zoo gemakkelijk niet op zijnen ministerieelen zetel blijven vastgeworteld, als eenmaal een verantwoordelijk ministerie, tegen over eene ontbindbare regtstreeks verkozene kamer moest handelen.

Nu is hij ten dienste der behoudende koterie, hij die vroeger de man was van vooruitgang en van liberale beginselen. Maar toen was de heer VAN HALL geen minister. Hij was advocaat en misschien aspirant minister. En is het daarom, dat de heer VAN HALL zijne bestrijders verdenkt, als ware hunne oppositie niet voortgesproten uit overtuiging, maar uit zucht, om eenen ministerieelen zetel te beklimmen? De heer VAN HALL kan dat weten, misschien wel door eigen ondervinding. En wij hebben des te meer reden om zulks te gelooven, dewijl hij des aangaande met zooveel stoutheid spreekt, dat hij hem daarover niet de minste twijfel schijnt te bestaan. De minister zal zijn eigen hart bestudeerd hebben.

Intusschen zeker is het, dat de heer VAN HALL zal willen behouden, en vele leden der kamer dat behoud even zeer verfoeijen, als ieder Nederlander, die niet tot de bevorrechte koterie behoort. De minister zal dus van uit dat oogpunt zich op den strijd mogen voorbereiden.

Maar er zijn nog andere grieven. Behalve de voorstanders van een 3 pct's fonds, zal de minister daar mannen ontmoeten, die hem niet kunnen billijken, dat een Nederlandsch minister, hoe verblind ook door een overvloed behaalden triumph, gebruik make, en dat wel eigenmagtig, in strijd met de wet, van de millioenen, welke de

natie met zooveel moeite heeft bijeengebragt, om de altijd geopende schatkist te stijven. Er zijn edele mannen in de tweede kamer, wier ronde ziel, en opregt geweten niet duldt, dat zwart wit worde genoemd. Zij zullen niet nalaten den minister openlijk ter verantwoording op te roepen, om zooveel in hun is, te doen zien, dat de ministerieele verantwoordelijkheid, welke de grondwet wil, door tweede-kamerlijke beleefdheid niet buiten toepassing mag worden gehouden.

Indedaad het wordt tijd, dat men de huidige en toekomstige ministers eene les geve. De heer VAN HALL, die in plaats van vooruit te gaan, achteruit gaat, die terug keert tot de misbruiken der oude regering, en over Nederlands schatkist beschikt bij koninklijke besluiten, als waren 's lands gelden zijn bijzonder eigendom, hij mag wel eens uit den droom worden wakker geschud, waarin hij zich zelden vergeet en de natie dreigt te verliezen. Indien men nu des ministers handelingen door eene gewrongen wetsuitlegging billijkt, dan zal men den weg openen tot al datgene wat men thans, nu het te laat is, zoo zeer in de oude regering laakt.

Zullen de lessen der ondervinding verlofen gaan? Zal er eene meerderheid in de tweede kamer gevonden worden, welke niet zal willen in den minister VAN HALL, wat zij in de BEELAARTS, in de VAN TETS, op zulk een' hoogen toon en met zooveel smaad afkeurt.

Zal er eene meerderheid gevonden worden, welke het van zich verkrijgen kan, wetsverwringingen te gedoogen, welke ieder gezond hart en eerlijk hoofd leed aandoen?

Zal men een minister de handen vrij laten, wanneer hij ongemagtigd Nederlands pennningen eene bestemming geeft, welke de wet niet heeft aangewezen? Zal men dat wederom aanschouwen als een fait accompli, waarop men niet terug kan komen, en dat men niet den mantel der liefde bedekken moet?

Is dan een minister onschendbaar? of bezit de tweede kamer dan geen gezond verstand of geene onafhankelijkheid? Is de kamer op hare beurt de slaafsche dienares der ministers, en dat ministers soms ook de zwakke dienaren der kamer weten te zijn?

Wij zullen met centraal rapport uitgebragt over het aanhangig ontwerp van konversie geeft duidelijk te kennen, dat een

groot aantal leden de onwettelijkheid van het minitterieele besluit erkent, waarin de heer VAN HALL, millioenen bestemt, om zijne genomene en mislukte proef van konversie kracht bij te zetten. En ook die proefneming wordt door velen terecht berispelijk geoordeeld.

Dat centraal verslag is in zeer gematigde bewoordingen gesteld. Maar de honig-zoete taal, waarmede de pil verguld wordt, verbergt evenwel niet geheel den orkaan, die den minister kan dreigen te verpletteren, indien er nog eenige veerkracht bij de kamer aanwezig is.

Wij verwachten en hopen ter waarschuwing der ministers, tot heil des vaderlands en voor de eer der kamer, dat zij haren plicht zal weten te doen, en dat geene persoonlijke konsideraties zullen mogen verhinderen, dat de heiligheid der wetten worde geëerbiedigd.

De eerbied voor de wet moet van boven uitgaan. Indien zij, die de wet moeten uitvoeren, dezelve straffeloos mogen overtreden, hoe zoude men dan willen, dat de natie haar als den hoogsten waarborg der vrijheid vereere. Onze wetgevers mogen zich dit herinneren, wanneer zij over de handelwijze van den heer VAN HALL oordeelvellende, zullen toonen, wat de wet in Nederland is.

DE STAATSRaad, GOUVERNEUR van de Provincie NOORD-BRABAND.

Brengt bij deze ter kennis van het publiek, dat, om te kunnen doen uitvoeren de herstellingen van de bruggen der Vesting Breda, die in dit jaar moeten geschieden, het doorrijden der poorten van die stad zal worden belet, gedurende de nadermeldde tijden.

1°. De Ginnekenpoort van en met den 1^{en} tot en met den 20 july aanstaande, als wanneer de communicatie door de Antwerpsche en Bossche poorten kan geschieden.

2°. De Roschpoort van en met den 22 july tot en met den 3 Augustus daaraanvolgende, als wanneer de communicatie door de Ginnekenpoort kan plaats hebben en

3°. De Waterpoort van en met den 17^{en} july tot en met den 17^{en} der laatstgemelde maand, als wanneer de communicatie door de Antwerpsche poorten zal behouwen te geschieden.

's Hertogenbosch, den 10 Junij 1844.

DE STAATSRaad, GOUVERNEUR voornamelijk

A. J. BORRET

DUITSCHLAND

WEENEN. Ter gelegenheid van het H. Sacramentsfeest, is de jaarlijksche processie, door het heerlijkst schoone weder begunstigd, met al de pracht gehouden, waardoor dit voornaamste der Weener kerkfeesten te regt eenen Europeeschen roem heeft verworven. De keizer en de keizerin, verscheidene aartsbisschoppen met hofstoet, de in gala-uniform prijkende lijfgarde namen deel aan den optocht; de aartsbisschop droeg het hoogwaardige; voorts werden opgemerkt de apostolische nuntius, de dekens en de rektor der Weener universiteit, de ridders van het gulden vlies, de grootkruisen en kommandeurs der overige orden, kamerheeren, opper-schenkers, edelknapen, hofzangers, hof-en kerkbedienden, de magistraat, de geheele parochiale geestelijkheid, de weeskinderen en handwerks gilden met hunne vanen en standaards, door vele muzikkorpsen begeleid. De troepen van het garnizoen waren in de straten der binnenstad in rijen geschaard, terwijl de schutterij in hunne uniformen, in zeer groot aantal opgekomen, op verscheiden punten paradeerden. In weerwil der vermoeijenis (de plegtigheid heeft namelijk vier uren geduurd) zag de keizer er frisch en gezond uit. Vele duizenden nieuwsgierigen waren uit velen plaatsen herwaarts gevloerd, om getuigen van het glansrijke feest te zijn.

BERLIJN. De bedroevende staat van armoede onder de wevers in Silezie, heeft eindelijk den 4 dezer, ondanks alle maatregelen tot leniging, tot uitbarstingen van oproer onder het werkvolk geleid. In de dorpen en vlekken Peterswaldau, Langenbielau, Reichenbach, Ernsdorf en Leutmansdorf zijn de wevers met stokken, vlegels en hooivorken gewapend, bij duizendtallen bijeengekomen en begonnen met bij sommige fabriekanten de glazen in te slaan, doch sloegen weldra tot erger buitensporigheden over, drongen de fabrieken, kantoren en woonhuizen binnen, goederen, werktuigen, boeken, papieren en meubelen in dollen woede vernielende; hier en daar zelfs haalden zij de gebouwen tegen den grond. Uit Schweidnitz werd tegen de rustverstoorders een detachement troepen van ongeveer 200 man afgezonden, die in Peterwaldau met steenen begroet werden, en zich genoodzaakt zagen van hunne vuurwapenen gebruik te maken, waardoor in den digten hoop der oproermakers, een tiental gedood en eene grootere menigte gewond werden. Daar de opstand zich echter steeds verder uitbreidde, was de kommanderende officier, buiten staat met zijne geringe en verdeelde magt iets uit te voeren, zoodat men een korps troepen, ten getale van 2000 man, met geschut uit Breslau, heeft moeten expediëren; ook deze troepen zijn met de onruststokers op onderscheidene plaatsen slaags geweest, en hebben naar gissing twintig wevers gedood en tachtig of honderd gekwetst.

— De hertog van Nassau heeft maatregelen genomen tot beteugeling der dronkenschap. De herbergiers mogen niemand, wie het ook zij, meer dan 2 glazen sterken drank daags schenken, op eene boete van f 50; hij eene tweede overtreding zal hunne bediening worden ontzegt en zij niet meer als kastelein of herbergier worden toegelaten. Degenen, welke zich beschonken op straat vertoonden, worden dadelijk naar de gevangenis gebracht, daarenbinnen zullen hunne namen als dronkaards (trunkenbolde) door den omroeper langs de straten bekend worden gemaakt.

BRUNN. Met den herbouw van het afgebrande gedeelte onzer stad gaat het snel vooruit; de afgebrande gebouwen worden op de afgebrande daken eerst geplaatst, en de vlaggen wapperen nu hier dan daar op de hoge huizen. Het afgebrande stads-gedeelte wordt zoo fraai en grootsch, dat de Hamburgers zelve daarvan verbaasd staan en den brand als een geluk zouden aanmerken, indien niet de aanmerkelijk verhoogde belastingen en de duurder geworden levenswijze, hun de naweeën daarvan deden gevoelen.

POSEN 31 mei. Gisteren hebben de twee kapittels van Gnesen en Posen, zich in eene algemeene vergadering vereenigd, om zich met de verkiezing eene nieuwen aartsbisschops bezig te houden. Eene lijst van drie kandidaten is opgemaakt, welke ter goedkeuring aan den koning zal worden aangeboden. Men hoopt dat deze zoo lang hangende kwestie, weldra tot algemeen genoegen zal zijn opgelost.

ENGELAND

De Katholieke bisschoppen en aartsbisschoppen van Ierland, hebben aan hunne geestelijkheid voorgeschreven, om op zon- en feestdagen openbare gebeden voor O'Connell, gedurende zijn verblijf in de gevangenis, te doen.

— Een aan den maire van Westminster gerigt rekwist, om hem te verzoeken, eene algemeene meeting ter eere van den heer O'Connell bijeen te roepen, is onder anderen ook door 20 parlaments leden onderteekend.

— Het groote jaarlijksche bal, ten voordeele der uitgewekene Polen, heeft te Londen den 10 dezer plaats gehad; het feest was bijzonder luisterrijk; eene menigte dames uit de hooge aristokratie woonde hetzelve bij.

— De keizer van Rusland had 500 p. st. aangeboden voor het bal ten behoeve der Polen, doch het kommitté heeft vermeend dit aanbod te moeten van de hand wijzen.

SPANJE.

Het is thans zeker dat don Carlos in het huwelijk van zijnen zoon den prins van Asturie, met de koningin Isabella, toestemt. De pretendent heeft te dier zake voorstellen aan het kabinet van Londen gedaan, welke sir Robert Peel zich gehaast heeft aan het Madridsche kabinet mede te deelen. Deze verbindtenis zou voorzeker voor de blijvende rust van Spanje te wenschen wezen, maar te oordeelen naar de denkbeelden, welke thans in dat land de bovenhand hebben, valt de verwezenlijking van dit huwelijks-ontwerp zeer te betwijfelen.

— De bevolking van Barcelona, blijft voor de koningin Isabella en hare moeder de meeste geestdrift aan den dag leggen. Bij haren terugkeer uit het klooster van Soria, hetwelk zij den 4 junij bezocht hebben, heeft het volk de paarden ontspannen en het rijtuig, onder het gejuich der verzamelde menigte, naar het paleis getrokken.

FRANKRIJK

De graaf de Montalembert is, vergezeld van den eerwaarden pater Ravignan te Lyon aangekomen. De Katholijken van alle standen, hebben zich gehaast, den welsprekenden verdediger van de regten der kerk, hunne dankbare hulde te bewijzen.

— De Katholijken van Frankrijk teekenen op dit oogenblik, een door den graaf de Montalembert opgesteld adres, aan O'Connell. De ondertekenaars betuigen in dit stuk, hunne levendige sympathie voor den grooten man, die te gelijk de kampvechter voor de zaak van zijn vaderland en voor die der Kerk was, en die zich in zijnen kerker sterker betoont dan het bestuur dat hem gevangen houdt.

— De kamer der afgevaardigden heeft in hare zitting van den 11 het wetsontwerp betrekkelijk de verbetering der Fransche zeehavens met 163 tegen 71 stemmen, en dat betreffende de vestingwerken van Havre met 174 tegen 101 stemmen aangenomen, en vervolgens met de beraadslagingen over den spoorweg van Orléans naar Bordeaux een aankondiging gemaakt.

— De hertog van Angoulême was den 6 augustus 1775 geboren en is dus 69 jaren oud geworden. Hij was een zoon van Karel X, en met de dochter van den ongelukkigen Lodewijk XVI gehuwd.

— De ontvangsten der associatie tot verspreiding van het geloof, wier hoofdzetel te Lyon is, hebben in 1843, bedragen 3,562,688 franken.

— Bij de tusschen Frankrijk en den keizer van Marokko ontstane botsing zijn de volgende bijzonderheden, aangaande het laatste rijk, aan goede bronnen ontleend, wellicht niet geheel zonder belang te achten.

Het Marokkaansche rijk is gelegen op de noordkust van Afrika, en is slechts door de straat van Gibraltar van Europa afgescheiden. Het grenst ten noorden aan de Middellandsche Zee; ten oosten aan Algerie, ten zuiden aan de groote woestijn en ten westen aan den Atlantischen Oceaan.

Volgens een Engelschen schrijver beslaat het eene oppervlakte van 130,000 vierkante mijlen.

Onder deszelfs merkwaardigste steden behooren Marokko, Fez, Mogador, Tanger, Rabat, Tetuan, Mequinez, Salé, Agadir, Larache, welke ten aanzien der bevolking en der handels, in niets van onze Europeesche steden van den 3den rang behoeven te wijken. Zoo als men weet, is Marokko de hoofdplaats van het rijk, met eene bevolking van 40,000 zielen. De voornaamste havens zijn Tanger, Salé, Mogador, Tetuan en Larache.

Het land is schoon, de luchtgesteldheid over het algemeen gezond en de grond bijzonder vruchtbaar.

De tegenwoordige beheerscher van Marokko is Mulei-Abderrahman, die zijnen oom Mulei-Soliman in 1822 opvolgde.

Onophoudelijke oorlogen tusschen de verschillende stammen, de landbouw, de vervaardiging van leder en stoffen, en den koophandel, ziedaar de hoofdbezigheden der Marokkanen.

Men schat het jaarlijks inkomen des keizers op 10 à 15 millioen guldens, voortkomende uit verbeurdverklaringen, hoofdgeld den joden opgelegd, tienden, tolregten, en uit honderd andere winstgevende, dikwerf bij afpersing verkregene opbrengsten.

De bevolking van Marokko bedraagt volgens de nieuwste statistieken ruim 8½ millioen zielen, waaronder slechts 300 christenen.

Reizigers, die Marokko onlangs bezoch hebben zeggen, dat het leger in vredes-tijd, uit 12 à 15,000 mooren en bezoldigde negers is zamengesteld, doch in oorlogstijd kan de keizer binnen tien dagen een leger van 100,000 man, geheel marschvaardig, op de been brengen.

De Marokkaansche havens zijn goed versterkt, de kusten goed bewaakt en de zeemagt bestaat uit 24 schepen, waarvan 16 fregatten, bemand met 6,000, zoo als men zegt, in hun vak zeer ervaren matrozen.

— De vijandelijkheden tusschen de Franschen en Marokkanen zijn thans werkelijk aangevangen. Nadat eenige dagen te voren eene schermutseling tusschen de ruiters, die Abd-el-Kader thans op de grenzen van Marokko bijeen heeft en gewapenden van aan Frankrijk onderworpenen stammen had plaats gehad, is de krijgsmagt van den generaal de Lamoricière op het overwacht den 30 mei door 1500 à 2000 ruiters van het Marokkaansche leger, dat hij sedert eenigen tijd tegenover zich had, aangetast. De Marokkanen hebben met woede en onder een vreeselijk krijgsgescluw aangevallen, doch zijn met groot verlies teruggeslagen. Het gevecht heeft niet verre van de rivier Moultan plaats gehad, en de Marokkanen zijn, volgens den generaal de Lamoricière, tot dezen aanval twee uren ver op het Fransche grondgebied doorgedrongen. De teruggeslagene Marokkanen zijn naar Ouhda gevlugt. De Fransche generaal scheen zich nog te vleijen, dat de aanval tegen het bevel des keizers was geschied en vooral het gevolg was, van gebrek aan paardenvoeder onder den woesten hoop. Bij voortdurend werden er troepen naar de provincie Oran gezonden. De marschalt Bugeaud, ofschoon den 31 mei uit de stad Algiers vertrokken, was den 4 junij nog niet op het toneel des oorlogs aangekomen. Men vermoedde, dat hij gedwongen

was geweest, onder weg hier of daar met zijne stoomboot binten te loopen.

Men verhaalde ter beurze van Parijs van den 19^{den} dat de generaal Lamoricière, in eene tweede ontmoeting, de Marokkanen zware verliezen had geleden. De ministeriele bladen maken echter het bericht niet welk men zeide dat per telegraaf was aangebragt, geen gewag.

De prins van Joinville is den 13e vergezeld van onderscheidene hoofd-officieren naar Toulon vertrokken.

NEDERLAND

RENOUOVERING. In het laatst voorgaande nummer van de Noord-Brabander gaven wij met een artikel van de heer van het tweede schutters-
regiment van Brabant, op den Ouden Doelen, welke de medailles had uitgelooft, onthield zich aan den strijd. De eerste, welke eene zilveren was, werd behaald door de schutterij van Stratum, de *Freundschaft* genaamd. De schutterij van Oirschot in bijeen van haren verdiensteelijken beschermheer baron Sweerts van Landas, kamerheer honoraire, verwiert de bronzen medaille. Beide werden door den edel achtbaren heer burgemeester dezer stad uitgereikt. Des avonds had er eene brillante illuminatie plaats in de daartoe zeergeschikte lanen van den Ouden Doelen, waarbij de namen der bekroonde schutterijen, als ook die der anderen in sierlijke transparanten te lezen waren.

TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Zitting van 13 Junij.

Zijn ingekomen eenige verzoekschriften, als: 1°. van verveeners aan de Smilde, in Drenthe, die op eene vermindering van den akreins op den turf aandringen; 2°. van kooplieden te Hertogenbosch, die zich beklagen over wegering van restitutie van betaalde uitgaande rechten voor boter; 3°. van een inwoner van Ridderkerk, die eene wet nopens de uitoefening van het tiendrecht verlangt, en 4°. van Jariens, commissaris in effecten te Amsterdam, die zijne beschouwingen over eene konversie mededeelt. — Verzending aan de Kommissie.

De centrale afdeeling brengt drie algemeene verslagen uit, als: 1°. over het ontwerp van wet wegens de uitlozing van de Vlaamsche wateren; 2°. over dat tot opheffing van het fonds van den Zuidplas, en 3°. over dat wegens het zegel der certifikaten. De beraadslagingen over het eerste ontwerp zullen gehouden worden aanstaanden zaterdag de 17de van de over de twee laatsten zal nader worden bepaald.

De kommissie tot de verzoekschriften doet verslag:

1°. Op een adres van H. D. Deutomirski, te Rotterdam, die een financieel plan voordraagt, om door uitgifte van papiergeld in den nood der schatkist te voorzien. — Orde van den dag.

2°. Op dat van A. J. Hooft, wijnkooper te Breda, die de afschaffing verzoekt van zekere plaatselijke belastingen bekend onder den naam van branden van lantarengeld. — Orde van den dag.

3°. Op dat van Z. Haas, te Amsterdam, die verzocht dat er onderzoek worde gedaan naar de onopgevraagde prijzen en premien der loterij, hetwelk in het belang der rijks schatkist wordt gevorderd. — Ter griffie.

4°. Op dat van A. Derksen, tuinman te Oosterbeek, hetwelk geene bepaalde strekking heeft. — Orde van den dag.

5°. Op dat van F. J. Boelens en andere landbouwers in de provincie Groningen, die zich beklagen, geene bevoegdheid te hebben ontvangen ter zake van gronden, die zij tot den aanleg van den Groningschen

straat hebben aangelegd. Daar de kommissie van oordeel is, dat dit verzoek buiten de bevoegdheid der kamer ligt en tot de bevoegdheid der rechterlijke macht behoort, stelt hij voor, deswege over te gaan tot de orde van den dag. Benige woordenwisseling daarover heeft plaats tusschen de heeren van Rechteren, van Dam van Isselt en Uitwerf Sterling. De voorzitter brengt in omvraag of de kamer zich vereenigt met voorstel der kommissie, om wegens het bedoelde verzoekschrift over te gaan tot de orde van den dag. Met eene meerderheid van 42 tegen 9 stemmen neemt de kamer het voorstel der kommissie aan.

Nadat nog verslag op eenige andere verzoekschriften is uitgebragt, wordt er overgaan tot de verkiezing van drie kandidaten, tot aanvulling van de opengevallen betrekking van raadsheer in den hoogen raad, ten gevolge van het overlijden van jhr. mr. F. Bekker van Blökland.

Als zodanig worden verkozen, mr. C. A. Gackinga regter in de arrondissement-regtbank te Winschoten tot eerste kandidaat, mr. W. C. B. Wintgens, raadsheer in het provinciale gerechtshof van Zuid-Holland, tot tweede kandidaat, en mr. B. Wichers, vice-president van het provinciaal hof van Groningen, tot derde kandidaat.

De opgemaakte lijst van drie kandidaten zal den koning worden aangeboden.

Daarna wordt de vergadering tot zaterdag gescheiden.

UTRECHT 13 Junij. Bij vonnis, op heden bij het hoog militair gerechtshof uitgesproken, zijn de heeren G. J. van Liden de Jende, 2de luitenant bij het 1ste regiment lansiers, W. J. Knoop, kapitein van de infanterie, en A. J. Pels Rijcken, 2de luitenant van het 2de regiment dragonders, schuldig verklaard ter zake van het tweegevecht, waarin de hoogleeraar J. H. Bolhuis het leven heeft verloren.

Eerstgenoemde officier is daarbij, als schuldig aan vrijwilligen manslag met verzachtende omstandigheden, veroordeeld tot eene korrekcionele gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren; de beide andere officieren zijn, als medeplichtig aan dien manslag met verzachtende omstandigheden, veroordeeld tot eene korrekcionele gevangenisstraf, ieder voor den tijd van drie jaren.

Mengelwerk.

Publiciteit.

Wij hebben in ons vorig nummer den wensch geuit, dat er publiciteit moet worden gegeven aan den brief, door sommige geestelijken, volgens het *Handelsblad* aan eenige gemeente-besturen gerigt, betrekkelijk het onderwijs in de *Bijbelsche geschiedenis*, in de lagere scholen, en de tusschenkomst van den gouverneur van Zuid-Holland in die zaak, waarover wij ons gevoelen, alleenlijk naar aanleiding van het berigt in het *Handelsblad*, hebben geuit.

Wij hebben ons daartoe gedeeltelijk herbekeerd, door ons in de *Handelsblad* in zijn jongste nummer dienaangaande mededeelt onder de rubriek: *Korrespondentie*; wat wij gemeend hebben te moeten overnemen en waarbij we nog kunnen melden, dat ook de pastoors van andere provincie der Nederlandsche zending, soortgelijke brieven aan de gemeente-besturen hebben gerigt.

De mededeeling van den *Katholiek* luidt als volgt:

Korrespondentie.

Zeer vele pastoors hebben, in het laatst van april of het begin van mei, den volgenden brief gezonden aan het plaatselijk bestuur huns verblijfs.

Edel Achtbare Heeren!

De wet van 1806, reglement A, art. 23, het onderwijs op de lagere scholen, heeft vastgesteld, dat het geven van onderwijs in het leerstellige der

godsdienst, niet zal geschieden door den schoolmeester.

Het onderwijs in de bijbelsche geschiedenis, hetzij met of zonder boeken, staat in het nauwste verband met het leerstellige der godsdienst, en sluit het noodzakelijk in.

» Daarom kan dit onderwijs, bijzonder in de scholen waar kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden onderwezen worden, niet worden gegeven behoudens de genoemde wet.

» Dat onderwijs is daarenboven in strijd met art. 189 der grondwet, waarbij aan alle godsdienstige gezindheden, in het koninkrijk bestaande, gelijke bescherming verleend wordt.

» Op grond van genoemde artikelen, alsmede van art. 143 der grondwet, waarbij de provinciale staten met de uitvoering der wetten opzigtelijk het openbaar onderwijs belast worden, werd in art. 6 van het besluit van 27 Mei 1830 aan gedeputeerde staten en aan de plaatselijke besturen opgedragen om te waken, dat men zich in de scholen van geen boek bediene, hetwelk iets bevatte, dat aan de eene of andere der gezindheden, waartoe de kinderen behooren, aanstoot zoude kunnen geven.

» Het besluit van 2 Januarij 1842, en bepaaldelijk art. 11 van hetzelfde, benevens de bijzondere cirkulaire van den minister van binnenlandsche zaken, hebben niet alleen de aangehaalde bepalingen van het reglement A, gevoegd bij de wet van 1806, bekrachtigd, maar ook op de duidelijkste wijze de strekking van hetzelfde en de bedoeling der regering, tot handhaving der grondwet en der bestaande wettelijke bepalingen nopens het lager onderwijs, toegelicht.

Redenen waarom de ondergeteekende, als pastoor der Roomsch-Katholieke gemeente alhier, het van zijnen pligt gevoelt, heeft de aandacht van U. E. A. op de aangehaalde wetten en besluiten te vestigen; ten einde door U. E. A. zorgen, des noods zelfs met inroeping van de tusschenkomst van de gedeputeerde staten der provincie, de noodige maatregelen worden genomen, opdat van de school (of scholen) alhier niet alleen de boeken, tafereelen enz., die voor het onderwijs in de bijbelsche geschiedenis in gebruik zijn, maar ook dit onderwijs zelve geweerd worden.

Zie hier een der antwoorden, waarmede in de provincie Zuid-Holland althans, de antwoorden der overige plaatselijke besturen, in het wezen der zaak overeenstemmen.

» Naar aanleiding der cirkulaire van Z. E. den heer staatsraad gouverneur van Zuid-Holland van den 7 dezer A. N. 571 (1 afd. provinciaal blad, no. 63) hebben wij de eer ter kennis van U. W. Eerw. aan het plaatselijk bestuur deen gezamenlijk gezonden adres, houdende verzoek, om niet alleen de boeken, die voor het onderwijs in de bijbelsche geschiedenis in gebruik zijn, maar ook dat onderwijs zelve geheel van de openbare school alhier zonde geweerd worden, door ons geen gevolg daarvan te geven; maar U. W. Eerw. ten dien opzichte, in verband met art. 10 van het koninklijk besluit van januarij 1842 (staatsblad n° 1) naar den heer school-opziener van het district waaronder deze gemeente ressorteert, moeten verwijzen.

Burgemeester en Pastooren enz.

Het blijkt dus: dat Z. E. de heer staatsraad gouverneur van Zuid-Holland het gezamenlijk adres acht, wanneer de gansche geestelijkheid tenaanzienende, krachtens art. 100 der grondwet, bescherming voor hare godsdienstige gezindheden moet vragen, en wanneer een of ander geestelijke een of ander op school in gebruik zijnde boek, krachtens art. 10 van 't besluit van 2 januarij 1842, eene klacht meent te moeten doen; Z. E. schijnt al verder te meenen, dat art. 6 van het besluit van 27 mei 1830, door art. 10 van het besluit van 2 januarij 1842 hervroepen en buiten werking gesteld is.

